

Industrins vattenanvändning och Svenska Miljörapporterings- portalen

En jämförande studie av företagspopulationer

Industrins vattenanvändning och Svenska Miljörapporterings-portalen En jämförande studie av företagspopulationer

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
 Avdelningen för regioner och miljö
 104 51 Stockholm
 010-479 40 00

Förfrågningar Jerker Moström
 010-479 40 31
 jerker.mostrom@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, Industrins vattenanvändning och Svenska Miljörapporterings-portalen En jämförande studie av företagspopulationer

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Syfte	3
Analys	5
SCBs undersökning Industrins vattenanvändning.....	5
Undersökningens avgränsning	5
Undersökningens struktur och innehåll	5
Vattenvolymer och vattenintensiv verksamhet	7
Användningen av uttaget vatten	8
Verksamheter enligt Svenska miljörapporteringsportalen (SMP)	9
Tillståndspliktig, miljöfarlig verksamhet	10
Innehållet i SMP	10
Jämförelse mellan SCBs industrivattenundersökning och SMP	11
Objekt och population i datamängderna	11
Samband mellan industrivattenundersökningen och SMP	12
På branschnivå	13
Varierande grad av samstämmighet.....	14
Slutsatser	16
Referenser	18

Inledning

Bakgrund

SMHI fick 2018 i uppdrag via klimatanpassningsanslaget att arbeta med:

”kunskapsuppbyggnad och sammanställning av vattenuttag på avrinningsområdesnivå som underlag för regionala och lokala vattenförsörjningsplaner i samarbete med relevanta myndigheter och sektorer”

Uppdraget är inte tidsbegränsat. Det är alltså sannolikt att arbetet kommer pågå flera år framöver. Däremot tar SMHI sig an uppdraget stegvis och arbetar projektbaserat med årliga delmål. SMHI arbetar både utifrån ett kortsiktigt perspektiv och utifrån ett långsiktigt.

Visionen i det långsiktiga perspektivet är att ”Information om relevanta vattenuttag ska samlas in (eller beräknas) och användas för att förbättra kunskap om vattentillgången”.

Som ett led i detta arbete, som under 2018 och 2019 genomförs i samverkan med ett stort antal myndigheter med ansvar för vattenfrågor, har SCB genomfört en mindre studie kring företag som ingår i SCBs industrivattenundersökning respektive de företag som rapporterar till Svenska miljörapporteringsportalen (SMP).

Syfte

Syftet med studien är att ta fram ett underlag till det fortsatta arbetet med att undersöka möjliga källor för uppgifter om vattenuttag. En av SMHIs huvudspår är att undersöka förutsättningarna för att uppgifter om vattenuttag skulle kunna samlas in via befintliga rapporterings- och tillsynssystem. Ett sådant befintligt system är miljörapporteringsystemet för tillståndspliktig, miljöfarlig verksamhet som i dagsläget redan omfattar omkring 6 000 olika verksamheter. I dagsläget klassas inte vattenuttag som en tillståndspliktig, miljöfarlig verksamhet och vattenuttag i sig är därför inte grund för miljörapportering.

I studien jämförs den företagspopulation som finns i SCBs industrivattenundersökning med de företag som genom krav på miljörapportering lämnar uppgifter till SMP (Svenska MiljörapporteringsPortalen).

Frågeställningar som undersöks är:

- Vilken typ av företag är det som ingår i SCBs industrivattenundersökning, dvs. hur ser fördelningen ut mellan små och stora företag inom olika branscher och inom vilka näringsgrenar finns de stora vattenuttagen?
- Hur stor del av företagen som utgör populationen i SCBs undersökning om Industrins vattenanvändning rapporterar redan uppgifter via miljörapporteringsystemet?

- Skulle en eventuell förändring av lagstiftningen med rapporteringsskyldighet för (större) vattenuttag medföra en liten eller stor förändring av uppgiftslämnarbördan? Dvs. skulle det innebära ett mindre tillägg för verksamhetsutövare som idag redan lämnar miljörapporter eller skulle det innebära att ett stort antal nya verksamhetsutövare i systemet som idag inte omfattas av miljörapporteringskrav?

Analys

SCBs undersökning Industrins vattenanvändning

SCBs industrivattenundersökning¹ är en urvalsundersökning som genomförs vart femte år med syfte att ta fram uppgifter om hur mycket vatten som tas ut och används av industrisektorn. Industrins vattenanvändning ingår som en av delundersökningarna i den totala beräkningen av vattenuttag och vattenanvändning i Sverige.

I Sverige står industrin för den i särklass största delen av uttag och användning av vatten. Närmare 70 procent av det totala uttaget av vatten kan knytas till industrin². Industrivattenundersökningen är därför en av de viktigaste källorna för att beskriva vattenuttagets volymmässiga omfattning.

Undersökningens avgränsning

Med industrisektorn avses avdelningarna B, C och delar av D enligt svensk näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007)³. Avdelning B omfattar utvinning av mineral (SNI-kod 06-07), avdelning C omfattar tillverkningsindustri (SNI-kod 10-33) och avdelning D omfattar försörjning av el, gas, värme och kyla (SNI-kod 35). Endast delar av avdelning D ingår dock i undersökningen. Strävan är att inkludera endast företag som kan antas producera energi. Merparten av företagen inom avdelning D sysslar med distribution av el och är därför inte intressanta i sammanhanget. Grunden för populationen av arbetsställen och företag som ingår i Industrins vattenanvändning är SCBs Företagsdatabas. Som stöd för urvalet av företag inom energisektorn används också SCBs register över årlig energistatistik⁴.

Undersökningens struktur och innehåll

Undersökningen genomförs på arbetsställevå, dvs. inte på företagsnivå, vilket innebär att det är de individuella arbetsställena som besvarar frågor om det vattenvolymer som tas ut och används. Den främsta anledningen till detta är att vattenuttag och användning ska kunna knytas till korrekt region (län och vattendistrikt). Om undersökningen skulle göras på företagsnivå skulle vattenvolymer knytas till företagets huvudkontor och inte till den plats där uttag och användning sker.

I den företagspopulation som undersöktes senast år 2015 ingick cirka 7 350 arbetsställen. Förutom att arbetsställena ska tillhöra någon av de SNI-koder som angivits ovan, måste de också ha minst 10 anställda för att ingå i populationen. För företagen inom energisektorn (SNI 35) gäller en lägre tröskel för antal anställda. Där gäller minst fem anställda. Orsaken är att det inom energisektorn

¹ En fullständig beskrivning av undersökningen och dess upplägg finns på: <http://www.scb.se/mi0902>

² SCB 2017: Vattenanvändningen i Sverige 2015

³ <http://www.sni2007.scb.se/>

⁴ <https://www.scb.se/vara-tjanster/bestalla-mikrodata/vilka-mikrodata-finns/foretagsregister-och-foretagsundersokningar/arlig-energistatistik-el-gas-och-fjarrvarme/>

kan förekomma arbetsställen med få anställda men som har en omfattande användning av vatten.

Antal företag som ingick i populationen 2015 var 6 390 stycken, vilket innebär att närmare 480 av företagen hade fler än ett arbetsställe. Av de cirka 7 350 arbetsställena plockades närmare 1 600 ut (22 procent) i urvalet som alltså fick besvara en enkät med frågor om uttag och användning av vatten. Urvalet sker slumpvis men är stratifierat, vilket innebär att andelen arbetsställen som ingår i urvalet är olika stort beroende på inom vilken näringsgren de verkar. Detta för att säkerställa att undersökningen får en bra täckning inom de näringsgrenar som sedan tidigare är kända som stora vattenanvändare. I praktiken innebär detta att vissa näringsgrenar totalundersöks. Detta gäller exempelvis SNI 17 – *massa, papper och pappersvaror* där samtliga arbetsställen (181 stycken) ingick i urvalet.

Tabell 1. Antal arbetsställen i population och urval per bransch samt svarsfrekvens 2015

SNI	Näringsgren	Population	Urval	Procent av population	Inkomna svar	Svarsfrekvens
07-09	Utvinning av mineral, service till utvinning	94	26	28%	21	81%
10-12	Livsmedel, dryck, tobak	819	170	21%	145	85%
13-15	Textil, kläder, läder	121	47	39%	39	83%
16	Trävaruindustri	550	31	6%	27	87%
17	Massa, papper, pappersvaror	181	181	100%	169	93%
18	Grafisk produktion, reproduktion	275	20	7%	16	80%
19	Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter	12	12	100%	12	100%
20-21	Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel	259	247	95%	223	90%
22-23	Gummi- och plastvaror, mineralprodukter	651	141	22%	125	89%
24-25	Stål- och metallverk; metallvaror	1 784	210	12%	185	88%
26-27	Datorer, elektronik, optik och elapparatur	472	66	14%	61	92%
28	Övrig maskinindustri	738	46	6%	44	96%
29-30	Transportmedelsindustri	330	70	21%	60	86%
31	Möbelindustri	248	25	10%	21	84%
32	Annan tillverkningsindustri	162	25	15%	25	100%
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	442	69	16%	59	86%
35	El-, gas- och värmeverk	212	212	100%	187	88%
Totalt		7 350	1 598	22%	1419	89%

I tabell 1 ovan framgår hur många arbetsställen som ingår i populationen per näringsgren, hur många som plockas ut i urvalet samt hur många av arbetsställena som har svarat på enkäten. Totalt sett låg svarsfrekvensen på 89 procent men kan variera avsevärt mellan olika näringsgrenar.

Vattenvolymer och vattenintensiv verksamhet

Med hjälp av svaren från de arbetsställen som ingår i urvalet skattas sedan vattenvolymer för hela populationen med hjälp av ett antal skattningsregler.

Tabell 2 nedan redovisar utfallet av skattningen avseende vattenuttaget fördelat efter typ av vatten/vattenuttag.

Tabell 2. Industrins vattenuttag år 2015 per bransch och typ av vatten, 1 000 m³

SNI	Näringsgren	Inköpt vatten		Egen vattentäkt				Summa uttaget sötvatten	Summa uttaget vatten
		dricks-vatten	dricksvatten samt återanvänt vatten	grundvatten exkl. dräneringsvatten	grundvatten inkl. dräneringsvatten	ytvatten	havsvatten		
07-09	Utvinning av mineral, service till utvinning	778	778	408	44 559	10 758	22 200	56 095	78 295
10-12	Livsmedel, dryck, tobak	20 508	20 508	6 453	6 453	18 171	24 569	45 132	69 700
13-15	Textil, kläder, läder	691	952	265	265	518	-	1 736	1 736
16	Trävaruindustri	952	974	1 352	1 352	3 986	-	6 312	6 312
17	Massa, papper, pappersvaror	3 552	5 624	5	5	821 444	-	827 073	827 073
18	Grafisk produktion, reproduktion	325	325	-	-	-	-	325	325
19	Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter	5 617	5 617	-	-	17 510	9 600	23 127	32 727
20-21	Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel	15 497	19 509	318	318	131 536	337 619	151 363	488 982
22-23	Gummi- och plastvaror, mineralprodukter	2 324	2 343	1 770	1 770	12 590	4 156	16 703	20 859
24-25	Stål- och metallverk; metallvaror	10 570	10 877	1 470	1 470	164 569	148 587	176 916	325 503
26-27	Datorer, elektronik, optik och elapparatur	1 056	1 056	-	-	-	-	1 056	1 056
28	Övrig maskinindustri	2 015	2 015	210	210	8 064	-	10 289	10 289
29-30	Transportmedelsindustri	2 468	2 468	825	825	5 223	-	8 516	8 516
31	Möbelindustri	5 544	5 544	2	2	2 736	-	8 282	8 282
32	Annan tillverkningsindustri	236	236	-	-	-	570	236	806
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	1 101	1 103	-	-	3 206	2 152	4 309	6 461
35	El-, gas- och värmeverk	7 442	69 289	1	1	83 491	89 383	152 782	242 164
Totalt		80 675	149 218	13 079	57 230	1 283 803	638 836	1 490 251	2 129 087

Av tabell 2 framgår att ett fåtal näringsgrenar står för en betydande del av vattenuttagen. Den näringsgren som står för det största uttaget av sötvatten är SNI 17 (*Massa, papper, pappersvaror*), med drygt 55 procent av industrins totala sötvattenuttag. De tre största näringsgrenarna (*Massa, papper, pappersvaror, Stål- och metallverk; metallvaror* samt *El-, gas- och värmeverk*) står tillsammans för nästan 78 procent av sötvattenuttaget. Näringsgren 35 (*El-, gas- och värmeverk*) är dock lite speciell eftersom den redovisar användning av stora mängder återanvänt vatten. Återanvänt vatten är sådant vatten som tagits ut och använts för annat syfte och som sedan går vidare till sekundär

användning. I termer av direktuttag är näringsgrenen 20-21 (*Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*) den tredje mest vattenintensiva näringsgrenen.

Kombinerar vi ihop uppgifterna från tabell 1 och tabell 2 så kan vi konstatera att de 181 arbetsställen som återfinns inom SNI 17 (*Massa, papper, pappersvaror*) står för mer än hälften av industrins sötvattenuttag.

Tabell 3. Antal arbetsställen och sötvattensuttag per bransch år 2015 samt genomsnittligt sötvattenuttag per arbetsställe per bransch, 1 000 m³

SNI	Näringsgren	Antal arbetsställen	Sötvattenuttag	Sötvattenuttag per arbetsställe
07-09	Utvinning av mineral, service till utvinning	94	56 095	597
10-12	Livsmedel, dryck, tobak	819	45 132	55
13-15	Textil, kläder, läder	121	1 736	14
16	Trävaruindustri	550	6 312	11
17	Massa, papper, pappersvaror	181	827 073	4 569
18	Grafisk produktion, reproduktion	275	325	1
19	Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter	12	23 127	1 927
20-21	Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel	259	151 363	584
22-23	Gummi- och plastvaror, mineralprodukter	651	16 703	26
24-25	Stål- och metallverk; metallvaror	1784	176 916	99
26-27	Datorer, elektronik, optik och elapparatur	472	1 056	2
28	Övrig maskinindustri	738	10 289	14
29-30	Transportmedelsindustri	330	8 516	26
31	Möbelindustri	248	8 282	33
32	Annan tillverkningsindustri	162	236	1
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	442	4 309	10
35	El-, gas- och värmeverk	212	152 782	721
Totalt		7350	1 490 251	203

Man kan också beräkna ett genomsnittligt vattenuttag per arbetsställe. Även sett till sötvattensuttag per arbetsställe är det SNI 17 som dominerar. Den näringsgren som i absoluta tal står för det näst största vattenuttaget är SNI 24-25 - Stål- och metallverk; metallvaror. Här är det dock det stora antalet arbetsställen som genererar volymerna. Vattenuttaget per år och arbetsställe är endast 99 tusen m³.

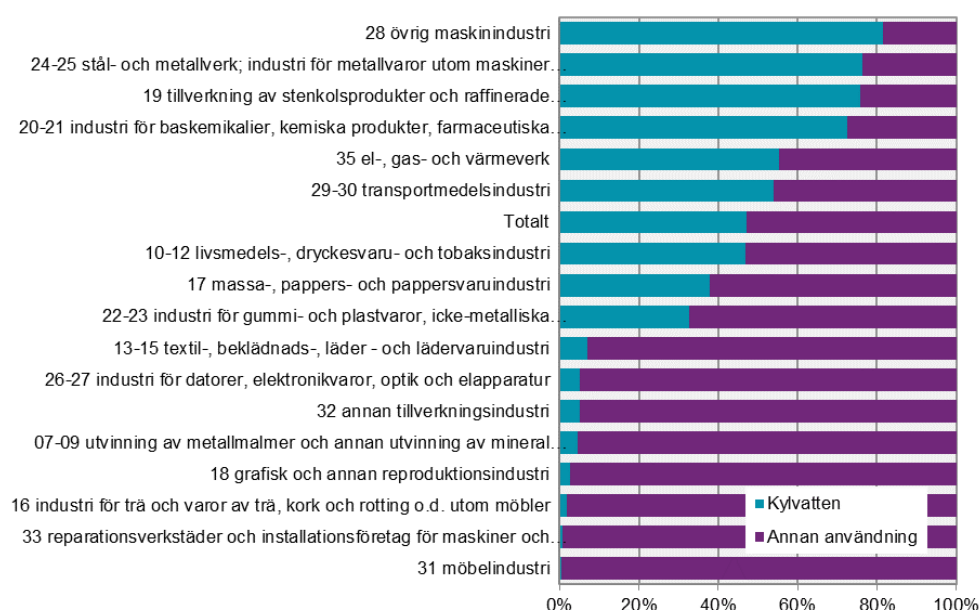
Användningen av uttaget vatten

Vad som också är relevant att beakta när det gäller de vattenuttag som görs inom olika näringsgrenar är vad det uttagna vattnet används till. I varierande grad återförs det uttagna vattnet i kretslopp i anslutning till, eller nära källan. Inom många näringsgrenar används nämligen betydande volymer av vattnet för

kylning av olika industriella processer. Vattnet återförs då i regel mer eller mindre direkt utan större påverkan på flödena. Totalt sett över hela industrin används nästan hälften av sötvattnet för kylningsändamål.

Andelen kylvatten varierar starkt mellan näringsgrenar. Bland de mest vattenintensiva branscherna som diskuterats ovan är det SNI 24-25 (*Stål- och metallverk; metallvaror*) samt SNI 20-21 (*Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*) som relativt sett använder mest av vattnet för kylning, båda över 70 procent. En påtaglig andel av vattnet inom dessa näringsgrenar kan alltså antas återföras till det hydrologiska kretsloppet igen utan att flödet nödvändigtvis påverkas avsevärt.

Figur 1. Kylvattnets andel av den totalasötvattenanvändningen (procent)

Verksamheter enligt Svenska miljörapporteringsportalen (SMP)

Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP)⁵ är en webbapplikation som ägs av Naturvårdsverket och förvaltas av Länsstyrelsen. SMP har tagits fram för att skapa möjlighet för en helt elektronisk hantering av miljörapporter.

Syftet med miljörapporterna är bland annat att ge tillsynsmyndigheten ett bra underlag för tillsyn av verksamheten. Den ger också verksamhetsutövaren en bild av hur väl hen följer villkoren för verksamheten och kan stärka egenkontrollen.

Från miljörapporterna hämtar Naturvårdsverket uppgifter till ett antal internationella rapporteringar och statistik.

⁵ <https://smp.lansstyrelsen.se/>

Tillståndspliktig, miljöfarlig verksamhet

Knappt 6 000 verksamheter inom olika områden är skyldiga att lämna miljörapport. Alla tillståndspliktiga, miljöfarliga verksamheter ska varje år lämna en miljörapport till sin tillsynsmyndighet enligt krav i miljöbalkens 26 kap. 20 §.

Vilka verksamheter som är skyldiga att lämna miljörapport framgår av Miljöprövningsförordning (2013:251) och av Bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Det bör betonas att vattenuttag i sig alltså inte räknas som tillståndspliktig, miljöfarlig verksamhet och det är därför inte vattenuttagen som motiverar att verksamhetsutövarnas miljörapporter. Vissa verksamhetsutövare redovisar ändå uppgifter om uttag och användning som en del av sina miljörapporter. Detta är dock frivilligt och uppgifterna finns bara i fritext-/rapportform och inte i databasen.

Innehållet i SMP

Grunden för rapporteringen i SMP är verksamhetsutövaren som är uppgiftslämnaren. Verksamhetsutövaren är den fysiska eller juridiska person som bedriver verksamhet med krav på miljörapportering. Det huvudsakliga rapporteringsobjektet i SMP är dock inte verksamhetsutövaren utan anläggningen där den tillståndspliktiga, miljöfarliga verksamheten bedrivs.

En och samma verksamhetsutövare kan vara skyldig att lämna miljörapport för flera olika anläggningar. En och samma verksamhetsutövare förekommer lika många gånger i SMP som denne har rapporteringspliktiga anläggningar. Verksamhetsutövaren kan identifieras genom organisationsnumret (PeOrgNr).

År 2015 fanns 5 276 anläggningar registrerade i SMPs grunddel. Dessa anläggningar fördelade sig på 2 800 olika verksamhetsutövare (organisationsnummer).

I SMP finns också information om branschtillhörighet. Denna anges på två olika sätt:

1. Branschkod för anläggningen.
2. Branschkod enligt Miljöprövningsförordningen för den del av verksamheten som har högst miljöklass.

Tabell 4. Antal anläggningar i SMP 2015 efter anläggningens SNI-kod

SNI	Näringsgren	Antal anläggningar
1-3	Jordbruk, skogsbruk och fiske	239
07-09	Utvinning av mineral, service till utvinning	16
10-12	Livsmedel, dryck, tobak	78
13-15	Textil, kläder, läder	4
16	Trävaruindustri	29
17	Massa, papper, pappersvaror	61

18	Grafisk produktion, reproduktion	2
19	Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter	10
20-21	Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel	87
22-23	Gummi- och plastvaror, mineralprodukter	29
24-25	Stål- och metallverk; metallvaror	140
26-27	Datorer, elektronik, optik och elapparatur	5
28	Övrig maskinindustri	14
29-30	Transportmedelsindustri	13
31	Möbelindustri	2
32	Annan tillverkningsindustri	1
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	1
35	El-, gas- och värmeverk	178
36-88	Övriga branscher	358
	Ej kodade	4 009
	Totalt	5 276

Ett allmänt problem med branschkoderna i SMP är att de på anläggningsnivå saknas för den absoluta majoriteten av anläggningarna. Branschkode som anges för den delen av verksamheten som har högst miljöklass tycks dessutom i många fall vara föråldrad, dvs. bygga på en tidigare version av Svensk näringsgrensindelning (SNI1992).

Jämförelse mellan SCBs industrivattenundersökning och SMP

Det är av flera anledningar inte helt oproblematiskt att samköra och jämföra företagspopulationen i Industrins vattenanvändning med informationen i Svenska Miljörapporteringsportalen.

Objekt och population i datamängderna

Rapporteringsobjektet i Industrins vattenanvändning är arbetsställe. Ett arbetsställe är förenklat uttryckt en geografiskt avgränsad del av ett företag (en adress) där verksamhet bedrivs. Ett arbetsställe identifieras genom ett så kallat CfarNr som är unikt för varje arbetsställe.

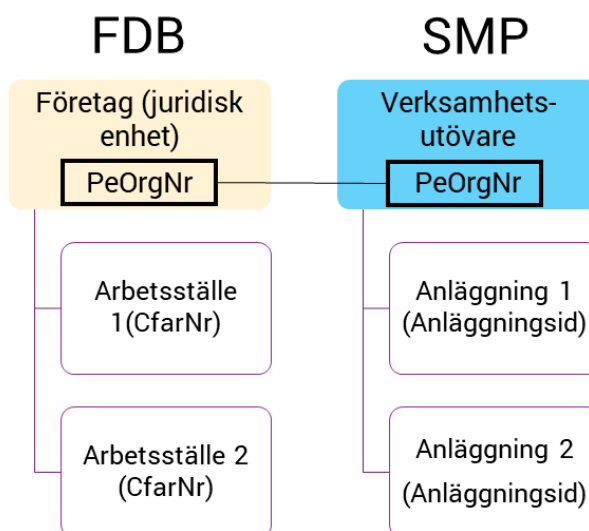
En juridisk enhet (företag) kan ha ett eller flera arbetsställen beroende på hur produktionen är organiserad. I SCBs företagsdatabas är arbetsställena branschkodade (enligt SNI 2007) efter den verksamhet som i huvudsak bedrivs på arbetsstället. Det är på basis av arbetsställets branschkodning som populationen för Industrins vattenanvändning skapas. Arbetsställets branschkodning behöver inte vara samma som på företagsnivå, dvs. företagets huvudsakliga branschtillhörighet.

Rapporteringsobjektet i SMP är anläggning. Anläggning påminner konceptuellt om Företagsdatabasens arbetsställe då det representerar en fysiskt avgränsad del

av företagets verksamhet. Anläggningen identifieras genom anläggningsnummer som är unikt för varje anläggning. En och samma verksamhetsutövare kan ha flera olika anläggningar.

Matchning mellan populationen i Industrins vattenanvändning och SMP kan inte göras arbetsställe mot anläggning då det saknas sådana gemensamma nycklar samt att arbetsställe och anläggning inte kan antas vara synonyma. Matchning måste därför göras på basis av organisationsnummer som motsvarar företagsnivå (juridisk enhet) enligt Företagsdatabasen och verksamhetsutövare enligt SMP.

Figur 2. Schematisk bild av uppbyggnaden av FDB (Företagsdatabasen) och SMP samt hur nyckling mellan objekten fungerar

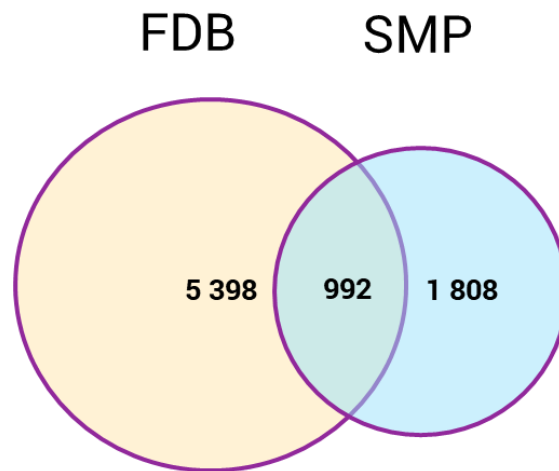

Samband mellan industrivattenundersökningen och SMP

Av industrivattenundersökningens population om totalt 6 390 företag och SMPs population om 2 800 verksamhetsutövare finns totalt sett 992 företag/verksamhetsutövare i båda informationsmängderna, vilket innebär cirka 15 procent av industrivattenundersökningens population och 35 procent av SMPs population av verksamhetsutövare.

I klartext innebär detta att endast ett fåtal av industrivattenundersökningens uppgiftslämnare omfattas av krav på miljörapportering och därför redan ingår i en löpande miljörapporteringsrutin.

Figur 3. FDBs respektive SMPs population samt schematisk redovisning för hur de sammanfaller

På branschnivå

Vilken typ av företag är det då som sammanfaller i båda informationsmängderna? Finns de i de branschgrupper eller näringsgrenar som utgör kända stora vattenanvändare?

För att ta reda på detta har populationen verksamhetsutövare i SMP matchats mot Företagsdatabasen (FDB) på basis av organisationsnumret. Branschkodningen från Företagsdatabasen har sedan förts över på verksamhetsutövarna i SMP.

Det bör noteras att denna matchning inte ger full jämförbarhet med Industrivattenundersökningens population eftersom branschkodning på företagsnivå måste användas istället för på arbetsställenivå som i Industrins vattenanvändning.

En del av de arbetsställen som ingår i industrins vattenanvändning kan alltså ingå i företag (juridiska enheter) som på företagsnivå tillhör en annan bransch.

Tabell 5 nedan visar grovt sett sambanden mellan verksamhetsutövarna i SMP och företagen i Industrin vattenanvändning.

Samkörningen visar att drygt 400 verksamhetsutövare hamnar inom näringsgrenen jordbruk, skogsbruk och fiske (SN 1-3) som inte ingår alls i undersökningen om industrins vattenanvändning. Ytterligare närmare 1 000 verksamhetsutövare hamnar i övriga branscher, exempelvis tjänstesektorn mm (SNI 36-96) som inte heller ingår i Industrins vattenundersökning.

Tabell 5. Verksamhetsutövare enligt SMP respektive företag enligt Industrins vattenanvändning efter branschtillhörighet på företagsnivå

SNI	Näringsgren	Antal verksamhetsutövare SMP	Antal företag i Industrins vattenanvändning
1-3	Jordbruk, skogsbruk och fiske	418	1
7-9	Utvinning av mineral, service till utvinning	159	58

10-12	Livsmedel, dryck, tobak	73	702
13-15	Textil, kläder, läder	18	118
16	Trävaruindustri	95	445
17	Massa, papper, pappersvaror	43	143
18	Grafisk produktion, reproduktion	6	250
19	Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter	13	10
20-21	Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel	144	208
22-23	Gummi- och plastvaror, mineralprodukter	132	512
24-25	Stål- och metallverk; metallvaror	278	1 669
26-27	Datorer, elektronik, optik och elapparatur	18	423
28	Övrig maskinindustri	64	677
29-30	Transportmedelsindustri	60	288
31	Möbelindustri	12	235
32	Annan tillverkningsindustri	9	142
33	Reparation och installation av maskiner och apparater	11	307
35	El-, gas- och värmeverk	203	106
36-96	Övriga branscher	986	96
	Ej kodade	58	0
Totalsumma		2 800	6 390

Ett 60-tal verksamhetsutövare i SMP kan inte ges en branschkod från Företagsdatabasen, förmodligen på grund av felaktiga organisationsnummer i SMP som omöjliggör matchning.

Kvar blir knappt 1 400 verksamhetsutövare som åtminstone på företagsnivå tillhör den population som undersöks i industrins vattenanvändning.

Varierande grad av samstämmighet

I tabell 5 framgår att inom vissa näringsgrenar finns fler verksamhetsutövare i SMP än vad som finns företag i Industrivattenundersökningen. Detta beror på tröskeln om minst 10 anställda per arbetsställe som tillämpas i undersökningen. Någon sådan tröskel tas inte hänsyn till vad gäller verksamhetsutövare i SMP. Framförallt gäller detta näringsgrenarna *Utvinning av mineral, service till utvinning* som omfattar verksamhetsutövare som bedriver täktverksamhet, samt *El-, gas- och värmeverk*.

De tre mest vattenintensiva näringsgrenarna (*Massa, papper, pappersvaror, Stål- och metallverk; metallvaror* samt *Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*) står tillsammans för nästan 78 procent av sötvattenuttaget. För att förbättra tillgången på data om vattenuttag är alltså dessa tre näringsgrenar de mest prioriterade att täcka in. Som tidigare nämnts är SNI 35 (*El-, gas- och värmeverk*) också en vattenintensiv näringsgren, men här

används stora volymer av återanvänt vatten vilket gör denna näringsgren mindre prioriterad.

Inom *Massa, papper, pappersvaror*, som är den i särklass mest vattenintensiva näringsgrenen både i absoluta volymer och i genomsnittlig vattenvolym per arbetsställe, täcks cirka 30 procent av företagspopulationen i Industrins vattenanvändning in av verksamhetsutövare i SMP.

Den näst mest vattenintensiva näringsgrenen i absoluta volymer är *Stål- och metallverk; metallvaror*. Här är dock den genomsnittliga vattenvolymen per arbetsställe betydligt mindre och antal företag som ingår är stort. Totalt täcks bara 17 procent av företagspopulationen i Industrins vattenanvändning in av verksamhetsutövare i SMP.

Den tredje mest vattenintensiva näringsgrenen i absoluta volymer är *Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*. Här är den genomsnittliga vattenvolymen per arbetsställe medelstor och antalet företag begränsat. Totalt täcks 70 procent av företagspopulationen i Industrins vattenanvändning in av verksamhetsutövare i SMP. Det är alltså den av de tre mest vattenintensiva näringsgrenarna där det finns störst samstämmighet mellan verksamhetsutövare i SMP och företag i Industrins vattenanvändning.

I tabell 5 finns ytterligare ett antal intressanta resultat. Näringsgrenen *Stenkolsprodukter, raffinerade petroleumprodukter* kommer först på sjunde plats i absoluta vattenuttag. Sett till uttag per arbetsställe tillhör näringsgrenen dock den näst mest vattenintensiva. Här föreligger också i princip full samstämmighet mellan företagspopulationen i Industrins vattenuttag och populationen verksamhetsutövare i SMP.

Slutsatser

Merparten av industrins samlade vattenuttag kan hänföras till ett fåtal näringsgrenar. De fyra näringsgrenarna som tar ut mest vatten står för närmare 90 procent av industrins totala vattenuttag men utgör bara 33 procent av arbetsställena (2 436) i den totala populationen. De fyra mest vattenintensiva näringsgrenarna är SNI 17 (*Massa, papper, pappersvaror*), SNI 24-25 (*Stål- och metallverk; metallvaror*), SNI 35 (*El-, gas- och värmeverk*) samt SNI 20-21 (*Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*). Det förefaller därför rimligt att i det fortsatta arbetet med att förbättra tillgången på vattenuttagsdata prioritera dessa fyra näringsgrenar.

Resultatet av analysen visar att företagspopulationerna i Industrins vattenanvändning och SMP har relativt låg samstämmighet. En stor del av verksamhetsutövarna som rapporterar till SMP faller utanför ramen för den population av företag som är målet i Industrins vattenanvändning. En relativt stor andel av verksamhetsutövarna som rapporterar till SMP är verksamma inom branscher som inte undersöks i Industrins vattenanvändning, såsom inom näringsgrenen *Jordbruk, skogsbruk och fiske*.

Endast omkring 15 procent av företagen som omfattas av Industrins vattenanvändning återfinns i SMP och omvänt så återfinns cirka 35 procent av verksamhetsutövarna i SMP i Industrins vattenanvändning. Med andra ord tycks en relativt liten andel av företagen med större vattenuttag bedriva den typ av miljöfarlig och tillståndspliktig verksamhet som gör att de är skyldiga att lämna in miljörapporter.

Dock finns betydande skillnader mellan näringsgrenar. Som exempel kan nämnas verksamhetsutövare inom SNI 7-9 (*Utvinning av mineral, service till utvinning*). Där är antalet verksamhetsutövare i SMP större än antalet företag som ingår i Industrins vattenanvändning. Anledningen är att täktverksamhet omfattas av kraven på miljörapporter. Många anläggningar med täktverksamhet kan i termer av antal anställda vara relativt små. Den undre gräns på 10 anställda som tillämpas i Industrins vattenanvändning gör därför att många företag inom denna näringsgren faller bort.

Inom de mest vattenintensiva näringsgrenarna, som därför också bör vara prioriterade när det gäller insamling av vattenuttagsdata, varierar graden av samstämmighet mellan de två olika populationerna. Inom SNI 35 (*El-, gas- och värmeverk*) har SMP fler verksamhetsutövare än företag i Industrins vattenanvändning. Därmed tycks denna näringsgren ha bäst täckning. Inom SNI 20-21 (*Kemikalier, farmaceutiska basprodukter, läkemedel*) finns en samstämmighet på 69 procent mellan populationen i Industrins vattenanvändning och SMP och inom SNI 17 (*Massa, papper, pappersvaror*) är samstämmigheten 30 procent. Lägst samstämmighet finns inom den näst mest vattenintensiva näringsgrenen SNI 24-25 (*Stål- och metallverk; metallvaror*) med endast 17 procent.

Sammanfattningsvis kan konstateras att en utvidgning av uppgiftslämnande inom ramen för miljörapporteringsystemet som möjlig väg för att förbättra tillgången på vattenuttagsdata, skulle medföra en relativt omfattande förändring av uppgiftslämnarbördan. Dvs. det skulle innebära att ett relativt stort antal verksamhetsutövare, som idag inte omfattas av rapporteringskrav, skulle tillkomma. Inom vissa näringsgrenar skulle dock skillnaden vara liten och i vissa fall till och med närmast oförändrad då de flesta verksamhetsutövare redan idag finns i systemet.

Referenser

Vattenuttag och vattenanvändning i Sverige: <http://www.scb.se/mi0902>

SCB 2017: Vattenanvändningen i Sverige 2015

SNI-sökning: <http://www.sni2007.scb.se/>

Mikrodata för Årlig energistatistik: <https://www.scb.se/vara-tjanster/bestalla-mikrodata/vilka-mikrodata-finns/foretagsregister-och-foretagsundersokningar/arlig-energistatistik-el-gas-och-fjarrvarme/>

Svenska Miljörapporteringsportalen: <https://smp.lansstyrelsen.se/>

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.